

EAL 1992-1993

Oktoober 1991. valimised:

Presidendi programm: AL - kujuneb arstide kutseliiduks. Arstide tööalaste ja majanduslike huvide realiseerimine - arstide töökoormus, palgad, töötingimused. Tööturu kaitse - litsentsid, arstide arvukus. Samuti arstide kvalifikatsioon, erialane kompetentsus ja arstlik eetika - arstide suhe ühiskonnaga ja omavahel.

Selle programmi elluviimise eeltingimuseks on see, et AL peab harama enamust arstkonda - enamuse Eestimaal töötavaid arste on AL liikmed.

AL eestseisus kuni detsembrini 1992 oli H.Hanson, A.Kork, A.Lipand, M.Tarum, T.Vilosius; R.Truvet kui eelmist presidenti palusime osaleda eestseisuse töös, kuigi põhikiri seda ette ei näinud ja jõudumööda ta seda tegigi.

Analüüsitava perioodi oli sündmuste ja muutuste rohke kogus eesti ühiskonnas ja ka meditsiinis.

1992.a. algusest jõustus ravikindlustuse seadus kõigi oma heade ja halbade külgedega. Arstkonnale tähendas see ligi 600 ametkoha koondamist ja ligi 3000 voodikoha sulgemist 1992.a. jooksul.

Juunis 1992 jõustus rahareform - rahal tekkis väärtus, muutusid hinna proportsioonid. Kõige valusamini andis tunda energia hinnatõus nii raviasutustele kui igapäevale meile isiklikult.

1992.a. sügisel toimusid riigikogu ja vabariigi presidendi valimised. Ka väliste atribuutide järgi sai Eesti iseseisvaks riigiks. Valitsusreformi käigus kadus tervishoiuministeerium, osa selle endisi funktsioone kadus, osaliselt läks see ühise sotsiaalministeeriumi kompetentsi. Valitsusreform tähendas meile eelkõige meditsiini juhtimise reformi. Tegelikult lõi see teatava juhtimisvaakumi, sest osa struktuure kaotati enne kui allesjäävad olid valmis juhtimist ülevõtma. Põhivastuolu seisnes ebaselgetes omandisuhetes - enamuse raviasutusi ei olnud enam riigi omand ja ministeerium ei saanud neid juhtida, kuid munitsipaalomandiks nad veel ei olnud ning kohalikud omavalitsused tervishoiu eest veel ei vastutanud. Tervishoiukorralduse seaduse vastuvõtmisega hakkavad ka siinsuhted selginema.

Kujunenud ebastabiilsuses ja kiiresti muutavas olukorras ei saanud ka AL juhatus töötada rangelt etteplaneeritud kava kohaselt, palju tuli improviseerida, kiirelt tegevusplaani muuta, et sündmustega kaasas käia. Samal ajal julgen väita, et juhatuse ja presidendi tegevus on kogu aeg olnud suunatud AL kujunemisele tõeliseks arstide kutseliiduks.

2. aprillil 1992 üldkogu koosolekul võeti vastu parandused AL põhikirja, millega formuleeriti arstide liit kui eestimaa arstkonda ühendav kutseliit ja määratleti, et AL tegutseb arstide vabariikliku ametühingute liiduna funktsioonides. See oli olupoliitiline otsus, kuid sel ajal vajalik, sest oli vaja tervishoiutöötajate ametühingult ülevõtta arstide ametühinguliste huvide esindamine - s.o. tööalaste ja majanduslike huvide kaitse. Sel koosolekul arutasime ka arstide kollektiivlepingut ja kiideti heaks juhatuse poolt kirja pandud põhimõtted. Paraku kujunes olukord selliseks, et meil ei õnnestunudki leida vastaspoolt kellega kollektiivleping sõlmida - ei olnud selge tervishoiuasutuste omanik ja tööandja.

Töökokkuleppe 1993.a. sõlmisime siiski, kutsudes 1992. oktoobris AL volikogu koosolekule tervishoiuasutuste paarstid ning ühiskoosolek pöördus kõigi tervishoiuasutuste juhtide poole üleskutsega lähtuda individuaalsete töölepingute sõlmimisel koosolekul saavutatud kokkuleppest. Detsembrist 1992 oli enamuses raviasutustes valitud usaldusmehed ja 1993.a. nautisime ka väikest võitu - enamuse arstide puhkuse pikkus oli 5 nädalat, mitte 4 nagu nägi ette vabariigi seadus. Väga paljud piirkondlikud liidud tegutsesid töölepingu sõlmimisel väga aktiivselt ja ilmselt ka 1994.a. on ainus võimalus töölepingud sõlmida, piirkondliku liidu ja kohalike raviasutuste juhtide vahel, silmas pidades ühiseid üldisi põhimõtteid.

Korraline üldkogu koosolek toimus 4. dets. 1992 Tallinnas. Valiti uus eestseisuse koosseis. Praegu on eestseisuse koosseis järgmine: A. Ellamaa, - Tallinna AL esimees, J. Kelk - Tartu AL esimees, I. Oro - Noorarstide Ühenduse president, M. Kindlam, P. Mardna ja T. Palu.

Koosoleku otsusega reorganiseeriti volikogu - senise 60 liikmelise ja oma suuruse tõttu vähese töövoimega volikogu asemel asus tööle volinike kogu - 23 liikmeline: igast piirkonnast 1, Noorarstide Ühendusest 2, Tartust 2 ja Tallinnast 4 Liiget.

Revisjonikomisjon ja aukohus jäid edasi vanas koosseisus.

1993.a. märtsis-aprillis osales EAL juhatus tervishoiu korralduse seadust ettevalmistavas töögrupis, samuti ravikindlustuse seaduse

muutmise seaduse ettevalmistamise töögruppides.

Sept. 1993 on juhatus ja volikogu olnud tegevad läbirääkimistel uue palgakorralduse seaduse üle, mis hakkas kehtima 1994.a. Samuti võitlesime endile õiguse osaleda ravikindlustuse punktihinde määramisel.

Palgaläbirääkimiste tulemusi võib mitmeti hinnata, kuid tuleb lähtuda objektiivsest olukorrast - ravikindlustusele laekuv raha-summa ei ole piiramatu, riigieelarve võimalused on ammendatud - saavutasime, et palgale ja sellelt minevatele maksudele kulub 60% ravikindlustuse eelarvest, seda proportsiooni palkade poole enam suurendada ei saa. Tulemus sai tööpoolest maksimaalne. Väga tähtis on see, et AL esineks läbirääkimistel kõiki arste esindava organisatsioonina. Meenutagem, et 1992 ja 1993.a. kehtinud palgakorralduse seadus kehtestati läbirääkimistel ametühingute keskliidu ja valitsuse vahel. Arstkonda esindas seal vaikiva osavõtjana Tervishoiutöötajate ametühing.

Arvan, et positiivseks tulemuseks tuleb lugeda ka seda, et läbirääkimistel sotsiaalministeeriumiga palkade üle, esinesid AL juhatus ja peaarstide esindajad ühtse arstkonda esindava meeskonnana. Meie oponentide püüded jagada meie meeskonda tööandjateks ja töövõtjateks olid kurtidele kõrvadele ja meie edu sai võimalikuks tänu arstide ühisrindele. See annab optimismi - ühisrindena tegutsedes võime tulevikus saavutada palju.

Juhatusel majanduslik tegevus.

Üldkogu otsusega 2. aprillist 1992. on AL liikmemaks 1% palgast, mis laekub piirkondliku liidu arvele ja 30% sellest rahast eraldavad piirkondlikud liidud juhatuse käsutusse. Allesjääva 70% kasutamiseks on piirkondlikul liidul suveräänsed õigused ja juhatus sinna ei sekku.

President ja juht. loomused tootmise ei see

SIDEMED ARSTIDE LIITUDEGA.

Soome AL - sidemed juba AL loomisest alates. Igal aastal on Soome AL võimaldanud 10 EAL liikmel /sealjuures 5 Noorarstide Ühenduse liikmel/ osa võtta traditsioonilistest Soome Arstide Päevadest jaanuarikuus. Neljandat aastat järjest on ka Tampere kohalik AL kutsunud 4-5-EAL liiget osalema Tampere Arstide Päevadel.

Soome AL juhatuse kutsel osales EAL president Helsingis juhatuse koosolekul, kus kõne all olid eetika küsimused. Soome AL on leidnud raha ka Eesti Arstide Täiendõppe toetamiseks. 1993.a. oli osadel eesti arstidel võimalus osa võtta seminaridest Soomes. Raha loodetakse leida ka 1994.a.

Rootsi AL - on olnud kontaktid juhatuse tasemel. 1992 olime Rootsi AL kutsel koos prof. A.Tikuga Erste Haigla meditsiini-eetika instituudis, et leida võimalikke koostöö momente eetika alal. Kahjuks olid probleemid sel ajal meie ühiskondades liialt erinevad.

Tihe side on Eesti Arstide Seltsiga Rootsis. Tänu neile on eesti arstidele avatud Liisa Kolumbuse Fond arstide erialaseks täiendamiseks. Alates 1991 on igal aastal viis eesti arsti saanud toetust täiendõppeks välismaal. 1993.a. on EAS Rootsis võimaldanud reisistipendiume osalemiseks konverentsidel. Nii L.Kolumbuse Fondi kui reisistipendiumi stipendiaadid valib välja EAS Rootsis juhatus. Eraldi tuleb ära märkida seltsi osa ajakirja "Eesti Arst" tellimisel, 1993.a. telliti 200 aastakäiku /peaaegu 20% tiraažist/.

Norra AL vahendusel on käivitunud Põhjamaade AL ja Balti AL koostöö. Selle raames on läbi viidud seminar katastroofmeditsiini alal Riias 1992 sügisel. Kavandamisel on gastroenteroloogia alane seminar. Seminaride läbiviimise kulud katavad põhjamaade organisatsioonid. Peale selle saadetakse ülikooli raamatukogule tasuta Scandinavian Journal seeria kõik aastakäigud, lähiajal saab need žurnaalid ka Meditsiini-raamatukogu Tallinnas.

Saksa Arstide Koda on ilmutanud koostöö valmidust. Organiseeritud on Saksa-Balti Arstide Selts, mille osakonnad on kõigis Balti riikides. Selts püüab leida võimalusi eesti arstide lühiaegseks koolituseks /2-4 nädalat/ Saksamaal.

EAL on ka koostöös WHO Euroopa Kontoriga. Viimase vahendusel on toimunud Euroopa AL ja WHO ühiskoosolekud. Ka EAL presidendil on olnud võimalus neil osaleda 1992 ja 1993. See on olnud meile heaks informatsioonikanaliks probleemidest Euroopas. Järgmine analoogne koosolek toimub 10-12. veebr. 1994 Budapestis. Ka EAL president on kutsutud.

On olnud ka kontaktid Läti ja Leedu AL-dega, kuid konkreetsete koostööprojektideni pole me veel jõudnud.

Kõige kaugemale on jõudnud reaalne mõlemaid pooli huvitav koostöö Soome Arstide Seltsiga Duodecim. EAL, Duodecim ja viimase kirjastus Kustannus OY on moodustanud aktsiaseltsi "Medicina". Igal osapoolel on võrdne arv aktsiaid. "Medicina" on loodud meditsiinikirjanduse väljaandmiseks Eestis, ja omab õigust autoritasuta tõlkida ja avaldada eesti keeles Kustannus OY kirjastatud soomekeelset meditsiinikirjandust. Duodecim Seltsi ja ülikooli arstiteaduskonna osalemisel viidi 1993 läbi ühisseminar "Epidemioloogilised uuringud meditsiinis". 1994 .a. toimub seminar perearstide koolituse ja perearstide funktsiooni küsimustes.

Valimisolekut koostööks on ilmutanud teisedki Euroopa Arstide Liidud. Meid takistab välissuhtluses rahanappus. Koostöö Euroopa AL ei suju nagu soovime ka seetõttu, et meie AL ei anna tõelise AL mõõtu Euroopa arusaama järgi välja. Probleemid, mida kõige sagedamini pakutakse koostööks - meditsiinieetika ja arstide täienduskoolitus - ei ole EAL raames veel vajalikku tähelepanu leidnud.

AL majavalldus Tartus, Pepleri 32 /vahepeal Pälsoni/. Kuni 1940.a kuulus see maja Eesti Arstide Seltside Liidule. Siis Liit saadeti laiali ja maja võõrandati. Praegune EAL tunnistati Tartu Linnakohtu otsusega maist 1992 Arstide Seltside Liidu õigusjärglaseks. Pika ja vaevarikka asjaajamise tulemusena kuulub maja Tartus, Pepleri 32 alates 20.sept.93. Tartu Linnavalitsuse otsusega Eesti Arstide Liidule. Paraku ei ole me saanud omanikukohustusi täita kuna Riigiprokuratuur on kohtulikult vaidlustanud Tartu Linnavalitsuse otsuse. Praegu majas asuv Tartu Prokuratuur keeldub kuni kohtuotsuseni meiega rendilepingut sõlmimast. EAL käsutuses on maja II korrus/ca 260m²/, mis vajab korralikku remonti, vähemalt sanitaarremonti. Järgmine kohtupäev/on 01.02.94..On tõsine alus arvata, et kohtuotsus peaks meile soodne tulema. Igal juhul ei kavatse AL juhatus mingil juhul omandiõigusest loobuda. Usume, et kogu Eesti arstkond meid toetab.

Praeguseks on vastu võetud tervishoiukorralduse seadus. EAL on seal märgitud ära ühel korral: sotsiaalministeerium kehtestab ravi-teenuse punktihinde koos AL-ga. AL-ile on seadusega antud volitused.

Seadus otseselt ei sätesta, kuid loogiliselt tuleneb sealt see, et tuleb määratleda kellel on õigus töötada arstina Eestis. Siit võiks meie koosolekult tulla otsene ettepanek sotsiaalministrile ja kantsler Vilosius on seda toetanud - moodustada sotsiaalministeeriumi ja AL-i ühine litsentsikomisjon. Nagu enamuses maailma maades, nii ka Eestis ei saa kõrgkoolist saadud arstidiplom anda automaatselt õigust töötada arstina. Tuleb kehtestada kindlad reeglid, kes saavad litsentsi ja millistel alustel. See on Eesti arstidele tööturu kaitse. On täiesti reaalne oht, et meie majanduslike olude stabiliseerumisel hakkavad ka lääne arstid otsima praktiseerimise võimalusi Eestis. Kõige suuremad potentsiaalsed konkurendid on soomlased, aga mitte ainult nemad. AL aktiivne ja otsene osavõtt litsentsikomisjoni tööst teeks ka umbusklikele kolleegidele selgeks mis Arstide Liidust kasu on. Litsentsi saavad ju eelkõige AL liikmed. Teisalt on täiesti selge, et AL saab oma ülesandeid täita vaid siis, kui ta esindab enamikku arstkonda. Kui keegi loodab, et ilma tema osavõtuta AL midagi ära teeb, jääbki see lootuseks. AL ei ole kellegi muu kui arstide endi poolt loodud, mitte keegi ei toeta teda majanduslikult ega tee talle ettekirjutusi mida teha. Kui arstid ei ole AL liikmed, ei ole AL olemas. Arvamus, et vaatan, mis AL head teeb, siis ehk astun liikmeks, on desertööri arvamus: selline arst laseb kollegide turjal liugu. Arvan, et arstid on küll tolerantsed ja heasüdamlikud, kuid mitte lõpmata kaua.

Oma majanduslikke ja tööalaseid huve saavad arstid realiseerida mitte nõudes ja ähvardades - tegelikult pole ju kelleltki nõuda, kui just Venemaa rüppe tagasi ei lähe, vaid ise aktiivselt meditsiinipoliitikat ja tervishoiu korraldust kujundades. Kui arstkond ise siin ei sekku, teevad seda teised ja tulemus ei tule meile sobiv.

Meil on pikaajalise traditsiooniga arstide ühendused -erialaseltsid. Kahjuks on nad igäüks omal erialal omaette. Loomulik oleks, et erialaseltsid ühinevad AL kui katusorganisatsiooni alla. Iga erialaselts oleks autonoomne kuigi iga seltsi liige on ka AL liige. Kõikide arstide ühised huvid realiseeruksid AL kaudu. Erialaselts on ekspertide grupp meditsiini poliitika ja korralduse, arstide täiendõppe ning med. abi kvaliteedi küsimustes.

Absoluutselt on selge, mida enam on arstid organisatsiooniliselt killustatud /praegu on 3 organisatsiooni: AL, erialaseltsid, tervishoiu a/ü/, seda paremini oleme manipuleeritavad ja seda vähem me oma tahet saama maksma panna. Kui me ei ühine, ei näe seda, mis on ühist kõigil

arstidel, vaidtoonitatakse ona erinevusi, ei saavuta me midagi. Sellises olukorras on eesti arstide suurimad vaenlased eesti arstid ise.

Lai valdkond igal arstide liidul on arstide täiendõpe, arstide kvalifikatsioon ja üldse diplomijärgne õpe. See süsteem on Eestis kujunemisjärgus. Eestis võeti vastu suund hakata erialaspetsialiste ette valmistama residentuuri kaudu. Esimesed residendid on tööl. Täiesti on lahendamata residentuuri ja osaliselt ka internatuuri finantseerimine. Peatumata üksikasjadel, teen üldkogule ettepaneku meie otsuses konstateerida residentuuri finantseerimispoliitika puudujäägid ja kohustada juhatus selles küsimuses tegutsema. Siin tuleb leida kompromiss sotsiaalministeeriumi, haridusministeeriumi ja Haigekassade Assotsiatsiooni vahel. Praegune kord, kus residendi stipendium on 600 EEK, intern saab 1050 EEK, on mõistusevastane.

Plaanis on korraldada "Eesti Arstide Päevad 94" 6-8. sept. 1994 Tartus. See oleks multidistsiplinaarne täiendusloengute tsükkel kõigile eesti arstidele. Samaaegselt toimub ka rahvusvaheline meditsiininäitus. Oleme korraldanud ühepäevaseid täiendusloengute tsükleid Arstiteaduskonna Päevade ajal 1991 ja 1992. Kuulajate arvu järgi otsustades olid need populaarsed ja kippusid konkureerima samal ajal peetud Arstiteaduskonna teaduskonverentsiga. Seepärast 1993 me seda üritust ei korraldanud. Hsume, et Eesti Arstide Päevad kujunevad traditsiooniks.

Põhikirja järgi on EAL häälekandjad "AL Teataja" ja "Eesti Arst". "AL Teataja" ei pidanud turumajanduse konkurentsile vastu ja lakkas pärast rahareformi olemast. Põhjus -ei laekunud kaastöid. Päris mitu numbrit kirjutasime meie juristi Sirje Kaljumäega kahekesi. Ega ilmselt ei olnud ka lugejaid. Siis oli hirm koondamiste ees ja turumajanduse ees. Ehk meie organisatsiooni tugevnedes suudame ka oma ajalehe uuesti käima panna. Kui AL-is on 5000 liiget, peaks jätkuma lugejaid ja ka kirjutajaid. "Eesti Arst" sipleb raskustes, kuid on siiani välja vedanud. Tunnistan ausalt, et ei president kui ka juhatus ei ole meie ajakirjale küllaldast tähelepanu osutanud, ja see viga tuleb parandada. Teisalt on kogu eesti arstkond ajakirja praktiliselt ignoreerinud. 1993 oli ajakirjal 1200 tellijat, neist 200 eesti soost arsti Rootsist. Usun, et aktsepteeritakse minu ettepanekut formuleerida koosoleku otsuses, et iga EAL liikme kohus on tellida ajakiri "Eesti Arst". Ajakiri ei saa riigilt dotatsiooni ja elab ainult tellijate varal. Meie aukohus on ajakirja väljaandmist jätkata.

EAL-i FINANTSARUANNE 01.01.1992 - 31.12.1993

<u>SISSETULEKUD:</u> 94054.88 kr.	<u>VÄLJAMINEKUD:</u> 94054.88
liikmemaksud - 49938.93	töötasud - 16365.15
sponsorlus - 3000.-	sots. maks - 6717.-
sots. fondilt- 2673.-	haigekassa 13% - 2587.70
ajalehele - 3600.-	arve avamine - 100.-
Tartu Kom.pank- 204.-	maj. kulu - 8434.32
väliskülalised, 4057.95	üksikisiku TM - 3098.04
a/s "medicina"- 30581.-	"EAL Teataja" - 1469.70
	"Medicina"kulud- 4662.60
	-"- ülekantud - 25918.40
	telefonisissep- 1600.-
	väliskülalised - 4057.95
	jääk arveldusarvel-15678.99
	sularaha kassas- 649.55
	jääk Tartu Kom.pangas-2715.48

KULUDE JAOTUS: 8434.32 kr.

bussipiletid - 473.90
laevapiletid - 2606.85
majaga seotud väikevah- 275.-
seminar - 85.80
tegevdirektori kuulutus-440.-
paljündusmasina tahm - 357.50
telefoniparaat - 191.05
tšekiraamat - 25.-
esinduskulud, faksid,
paber, margid, muu - 3979.22

Eesti Arstide Liit omab a/s "Medicina" aktsiaid 22000.- kr. väärtuses
Talle kuuluvad ka põhivahendid 161694.- kr. väärtuses:

s.h. maja	- 157482.-
kuur	- 2046.-
metalltara postidega	- 2166.-

EESTI ARSTIDE LIIDU LIIKMEMAKSU MAKSAVAD:

Viljandi AL
Harjumaa AL
Läänemaa AL
Saaremaa AL
Rapla AL
Järvamaa AL
Eesti Noorarstide Ühendus
Tallinna AL
Tartu AL
Lääne-Virumaa AL
Valga AL
Põlva AL
Ida Virumaa AL

EI MAKSA:

Hiiumaa AL
Narva
Sillamäe
Pärnu
Jõgeva AL
Võru AL
Tartumaa /maksis 1992.a./

Eesti Arstide Liidu arveldusarve on 1345547

Tartu Sotsiaalpangas 420101562

korreisp. arve 500168562

EESTI ARSTIDE LIIDU LIIKMESKOND.

Harjumaa AL	-	129	
Tartu AL	-	395	
Tartumaa AL	-	75	
Pärnu AL	-	~~70~~ 72	
Viljandi AL	-	110	
Valga AL	-	73	
Jõgeva AL	-	41	
Põlva AL	-	51	
Võru AL	-	38	
Ida-Virumaa AL	-	44	
Lääne-Virumaa AL	-	56	
Järvamaa AL	-	57	
Rapla AL	-	37	
Läänemaa AL	-	~~56~~ 99	
Saaremaa AL	-	37	
Hiiumaa AL	-	16	
Eesti Noorarstide Ü.	-	302	
Tallinna AL	-	540	647
Narva	-	-	
Sillamäe	-	-	

kokku 2077 liiget

+ 202

= 2279